

BİLİRKİŞİLİK KANUNU TASARISI TASLAĞI HAKKINDA BAZI TESPİTLER

Prof. Dr. Recep AKCAN¹

ÖZET

Bu çalışmanın konusu “Bilirkişilik Kanun Tasarısı Taslağı Hakkında Bazı Tespitler”dir. Çalışmada, Adalet Bakanlığı Sitesinde yayımı yapılan Bilirkişilik Kanunu Tasarısı Taslağı incelenmiştir. Söz konusu Taslak’ta, bilirkişilik ile ilgili temel düzenlemeler yer almaktadır. Etkin ve verimli bir kurumsal yapı oluşturulmak amacıyla hazırlanan Taslak, bilirkişilerin nitelikleri, eğitimi, seçimi ve denetimine ilişkin usul ve esasların yer aldığı 20 maddeden oluşmaktadır. Bu kapsamda, öncelikle Taslak hakkında genel bilgiler sunulup, Taslağın sistematik yapısı hakkında açıklamalar yapılmıştır. Ardından Taslağın muhtevası hakkında maddeler halinde değerlendirmelerde bulunulmuştur. Nihayet genel kanaatimize ise, “Sonuç” kısmında yer verilmiş ve çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilirkişilik, Bilirkişilik Kanunu Tasarısı Taslağı, Arabuluculuk.

SOME DETERMINATIONS ABOUT THE DRAFT BILL REGARDING EXPERTISE

ABSTRACT

The subject of this article is “Some Determinations in relation to The Draft Bill regarding Expertise”. The Content in the Draft Bill which was published on the web site of the Turkish Ministry of Justice, has been

¹ Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Öğretim Üyesi.

examined. The said draft contains basic regulations about expertise. The Draft was primarily prepared with the aim of providing an active and efficient institutional structure, is made up of 20 Articles which deal with qualification, education, selection and inspection of expertise. In this context, firstly, an over-all information about the Draft Bill is presented. Then the general contents of the Draft is set out. Finally our general opinion is placed in the “Conclusion.”

Keywords: Expertise, the Draft Bill about Expertise, Mediation

A. GİRİŞ

Bilirkişilikle ilgili bir kanun tasarısı taslağı hazırlanmıştır². Buna göre, bilirkişilikle ilgili genel bir düzenleme yapılmaktadır. Amaç, bilirkişilerin nitelikleri, eğitimi, seçimi ve denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile bilirkişilik için etkin ve verimli bir kurumsal yapı oluşturulmadır (Taslak m.1/1).

Taslakda: Amaç ve kapsam (m.1), temel ilkeler (m.3), bilirkişilik üst kurulu ve görevleri (m.4-5), bilirkişilik bölge kurulları ve görevleri (m.6-7), daire başkanlığı ve görevleri (m.8), bölge kurulu kararlarına karşı itiraz ve dava hakkı (m.9), huzur hakkı (m.10), bilirkişiliğe kabul şartları (m. 11), bilirkişiliğe başvuru usulü ve sicile kayıt (m.12), bilirkişilik sicilinin ve listesinin tutulması (m.13), denetim ve inceleme (m.15) gibi konular düzenlenmektedir. Taslak 20 maddeden oluşmaktadır.

Bilirkişilik, uygulamada adalet komisyonlarınca oluşturulan listelerden seçilmektedir. Uygulamada, somut olayda dava arkadaşlığı var mıdır? Asli müdahale mümkün müdür? Gibi basit hukuki konularda bile bilirkişiliğe başvurulduğu görülmektedir. Bilirkişilik, hukukçu olan ve olmayan bazı emekli ve çalışan kişiler için bir kazanç kapısı, ek bir meslek olarak görülmektedir.

² Bkz. http://www.adalet.gov.tr/Tasarilar/bilirkisilik_tasarisi.pdf (E. T. 21.09.2015). Bu sayfada: “*Bilirkişilik Kanunu Tasarısı Taslağı*” ismiyle ilgili düzenlemeye yer verilmiştir. Bu sebeple, getirilmek istenen bu yeni düzenleme, metinde “Taslak” olarak belirtilecektir.

Bilirkişilerin, bazen kendini hakim yerine koyduğu ve bir karar şeklinde rapor hazırladığı; bazen bu şekildeki raporların, hakim tarafından talep edilebildiği; hakimlerin de, bu raporu aynen hükme esas alarak karar verebildikleri; uzun raporlarda muhtevanın tamamı yerine; sonuç kısmına bakıldığı gözlemlenmektedir.

Hakimlerin yükü, her geçen gün açılan yeni davalar sebebiyle, ağırlaşmaktadır. Dosyalara ayrılabilen vakit az olduğu için, hukuki konularda bile, bilirkişiye başvuru kaçınılmaz olmaktadır. Bu ve diğer sebeplerle, bilirkişilik konusunda yapılan hatalar bir temyiz (istinaf) sebebi olduğu için davalar usul ekonomisine aykırı olarak uzamaktadır.

Bilirkişilikle ilgili tüm hususlar, Taslağın muhtevasına dahil edilmemiştir. Bu düzenleme, yalnızca belli yargı çeşitlerine yöneliktir. Taslak adli, idari ve askerî yargı alanında yürütülecek her türlü bilirkişilik faaliyetini kapsamaktadır. Kanunlarda bilirkişilik yapabileceği öngörülen kurumlar ile bilirkişilik hizmeti veren kamu kurum ve kuruluşları Taslak kapsamı dışında tutulmuştur (m.1/2-3).

Taslak ile bilirkişilik, kurumsal bir çerçeveye alınmak istenilmektedir. Oluşturulmak istenen kurullar bunun işaretidir. Bilirkişilik üst kurulu (m.4), bilirkişilik bölge kurulları (m.6) gibi. Bu kurumlar istenen neticeleri sağlayabilir mi? Arabuluculuk Kurumunda da, benzeri kurulları görmek mümkündür. Örneğin, arabuluculuk kurulu gibi³. Arabuluculuk şu an istenilen düzeyde bir alternatif çözüm yolu olamamıştır. Gelecekte arabuluculuğun, dava sayısının azaltılması yönüyle olumlu bir etkisinin olması temenni edilmektedir.

Bilirkişiliğin, yıllardır kanayan bir yara olduğu, buna bir çeki düzen verilmesi gerektiği farklı eser ve toplantılarda vurgulanmıştır. Bilirkişilikle ilgili hususların belli bir kanunda toplanması gerekli midir? Bu Kanun yürürlüğe girmiş olsa, bilirkişilikle ilgili meseleleri çözebilecek midir? Bilirkişiye başvuru sonucunda verilen kararlar, adil yargılanma,

³ Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu m. 28, m.31-32.

usul ekonomisi ve diğer ilkelere ne ölçüde uygun olabilecektir? Gibi soruların cevaplanması gerekmektedir.

Bu Taslağın, Hukukumuzda bilirkişilikle ilgili hususlara derman olup olmayacağını tespiti ve Taslağa müspet katkıda bulunmak amacıyla bu inceleme yapılmıştır.

Bilirkişilikle ilgili düzenlemeler, Hukukumuzda mevzuatta farklı kanun ve diğer kurallarda yer almaktadır.

Örneğin, CMK⁴, HMK⁵, Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun⁶, Bankacılık Kanunu⁷, Kadastro Kanunu⁸, Karayolları Trafik Kanunu⁹ gibi.

Kanunlar yanında, bilirkişilik yönetmelikler ile de ayrıntılı olarak tanzim edilmiştir. Örneğin: Sayıştayca Bilirkişi Ve Uzman Görevlendirilmesine İlişkin Yönetmelik¹⁰, Oda Ve Borsalarda Hakem, Bilirkişi Ve Ekspertiz Listelerini Düzenleme Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik¹¹, Türk Mühendis Ve Mimar Odaları Birliği Bilirkişi Yönetmeliği¹² gibi. Bu son Yönetmelik yanında; ayrıca, Türk Mühendis Ve Mimar Odaları Birliği İçmimarlar Odası Bilirkişilik Yönetmeliği¹³, Türk Mühendis Ve Mimar Odaları Birliği Kimya Mühendisleri Odası Bilirkişilik Yönetmeliği¹⁴, Türk Mühendis Ve Mimar Odaları Birliği Makina Mühendisleri Odası Bilirkişilik Yönetmeliği¹⁵, Türk Mühendis Ve Mimar Odaları Birliği Tekstil Mühendisleri Odası Bilirkişilik

⁴ Bkz. 5271 sayılı Kanun m.62 vd.

⁵ Bkz. 6100 sayılı Kanun m. 266 vd.

⁶ Bkz. 6183 sayılı Kanun m. 81, m.91, m.109.

⁷ Bkz.5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 165 gibi.

⁸ Bkz.3402 sayılı Kanun m. 3 gibi.

⁹ Bkz. 2918 sayılı Kanun m. 83, m.99.

¹⁰ Resmi Gazete Tarihi: 17.12.2011. Resmi Gazete Sayısı: 28145.

¹¹ Resmi Gazete Tarihi: 12.09.2005. Resmi Gazete Sayısı: 25934.

¹² Resmi Gazete Tarihi: 05.05.2005. Resmi Gazete Sayısı: 25806.

¹³ Resmi Gazete Tarihi: 20.12.2011. Resmi Gazete Sayısı: 28148.

¹⁴ Resmi Gazete Tarihi: 27.08.2009. Resmi Gazete Sayısı: 27332.

¹⁵ Resmi Gazete Tarihi: 02.04.2009. Resmi Gazete Sayısı: 27188.

Yönetmeliği¹⁶, Türk Mühendis Ve Mimar Odaları Birliği Ziraat Mühendisleri Odası Bilirkişilik Yönetmeliği¹⁷ bulunmaktadır.

Bilirkişilik konusunun tebliğ ile de düzenlendiğini görmek mümkündür. Örneğin: Ulaştırma, Denizcilik Ve Haberleşme Bakanlığı Kaza Araştırma Ve İnceleme Kurulu Tarafından Bilirkişi Görevlendirilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ¹⁸ gibi.

İncelemenin muhtevasını genişletmemek için; Taslakta düzenlenen konuların hepsine değil, bazılarına ağırlık verilecektir.

Taslak, muhteva, şekil, kavram gibi bazı yönlerden tahlil edilebilir. İncelemede bu hususlara ayrı başlıklar olarak girilmeyecek ve genel değerlendirme yapılacaktır.

B. GENEL DEĞERLENDİRME

Taslakla ilgili olarak, aşağıda belirtilen bazı hususları tespit etmek mümkündür.

1. Madde 1/2'deki: “*Adli, idari ve askeri yargı*” ifadeleri yerine, “*tüm yargı çeşitlerinde*”¹⁹ ibaresinin gelmesi gerekir. Çünkü Hukukumuzda tartışmalı olmakla birlikte, anayasa yargısı, uyuşmazlık yargısı, seçim yargısı, denetim yargısı (Sayıştay) da bulunmaktadır. Anayasa yargısında da bilirkişilik mümkündür²⁰.

Yargı çeşitleri dışında da, bilirkişilik mümkündür. Örneğin, Adli Tıp Kurumu²¹, Avukatlık Kanunu²² gibi Bu durumda, kanun ismi ile maddeleri arasında çelişki vardır. Kanun, tüm bilirkişilikle ilgili hususları düzenlemediği için, ismi de değişmelidir. Örneğin “Bazı Yargı Çeşitlerinde Bilirkişilik Kanunu” gibi

¹⁶ Resmi Gazete Tarihi: 10.07.2010. Resmi Gazete Sayısı: 27637.

¹⁷ Resmi Gazete Tarihi: 13.07.2010. Resmi Gazete Sayısı: 27640.

¹⁸ Resmi Gazete Tarihi: 01.08.2015. Resmi Gazete Sayısı: 29432.

¹⁹ HMK m. 110'da “yargı çeşidi” kavramına yer verilmiştir. Mevzuattaki kavramlar, yeknesaklığın sağlanması için tercih edilebilir. Bu sebeple, maddede “yargı çeşidi” ibaresinin yer alması yerinde olacaktır.

²⁰ Bkz. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun m.62 gibi.

²¹ Bkz. 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu m.1, m.24, m.31 gibi.

²² Bkz. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 147, m.150 gibi.

2. Madde 3/1'deki bilirkişinin vasıflarına ilaveler olabilir. Bu maddede vasıflar: Dürüstlük, bağımsızlık, tarafsızlık ve objektif olmak şeklinde vurgulanmıştır. Bu husus, vasıfların kapsamının dar tutulması anlamında anlaşılabilir. Bilirkişi vasıflarının muhtevası geniş olmalıdır. Bu madde şu şekilde olabilir: “*Bilirkişi, görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız, objektif, adil, ahlaklı ve mevzuatın diğer ilke ve kurallarına uygun olarak yerine getirir*”.

3. Madde 3/3 ve 4'de yer alan, raporlarda hukuki sonuçların verilmesi ve hukuki konularda bilirkişiye gidilmesi uygulamada olağan hale gelmiş gibi gözükmemektedir. Hakimlerin, hukuki değerlendirmeler isteği ve hukuki konularda Yüksek mahkemelerin bilirkişiye başvuru teşvik ettiği gerçeği karşısında, bu ve diğer konuların bir müeyyideye bağlanması yerinde olabilir. Örneğin, bu konuların, hakimlinin disiplin sorumluluğunu gerektirdiği maddede vurgulanabilir. Taslak m.18/4 bu yönüyle isabetlidir.

Bilirkişilikle ilgili kuralların ihlali, bir temyiz (istinaf) sebebi olarak kabul edilebilir. Yıllardır, mevzuatta yasak olmasına rağmen, hukuki konularda değişik sebeplerle bilirkişiye gidilmektedir²³. Yasaklar koymak çözüm getirmemiştir.

Madde 11/3'e göre, hukukçular, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlıklarını ve gerekli şartları taşımalarını ispatı halinde, bilirkişilik yapabileceklerdir. Hukuki konularda hukukçuların bilirkişilik yapmaları yasaklanmıştır. Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu ve birinci fıkradaki şartları taşıdığını belgelendirdiği takdirde bilirkişi olarak sicile kayıt edilebileceklerdir (m.11/3). Buna rağmen, hukuki konularda bilirkişilik yolunun kapanması için, başka çözümler üretilmelidir. HUMK'nun ve HMK'nun yürürlüğü süresince hukuki konularda bilirkişiliğe başvuru devam etmiş ve etmektedir. Hukuki konularda, hukukçular “uzman hukukçu” olarak nitelendirilip, bilirkişi olarak seçilmektedir.

²³ Bkz. HUMK m. 275; HMK m.266.

Hukukçuların, bilirkişi olup olamayacağı değişik veçheleriyle tartışılabilir. Mevzuatta yasak olmasına rağmen, uygulamada yıllardır, öğretim üyesi, avukat gibi hukukçular farklı sıfatlarla resen veya talep üzerine bilirkişi seçilmektedirler. Yargıtay'ın, hukuki konularda hukukçuların bilirkişi seçilmesini teşvik eden kararları vardır. Taslak ile yasak konulmak istenmektedir. Fakat mevzuat ile uygulama arasında hep çelişki olmuştur. Uygulamada dosyaların çokluğu ve hukuki konuların çetrefilli olması sebebiyle, başvuru devam etmektedir.

Kalıcı çözümler üretmenin zamanı gelmiştir. Hukuki konularda bilirkişiye başvuran hakimlerin kararları, usule aykırı kabul edilip, istinaf veya temyiz sebebi kabul edilebilir. Hakimin disiplin sorumluluğuna hükmedilebilir. Yardımcı hakim kurumu ihdas edilip, hukuki konular bunlara çözümlenebilir. Bilirkişilik yapan hukukçulara da, ilgili mevzuatlarında bazı müeyyideler öngörülebilir. Örneğin Avukatlık Kanunu gibi Mahkeme dışı çözüm yollarının çoğalmasında için gereken çareler geliştirilebilir. Örneğin, bazı durumlarda arabuluculuğa mecburi başvuru usulünün kanunlarda kabulü gibi.

4. Madde 3/5, bilirkişinin bizzat görevini kendisinin ifası ile ilgilidir. Uygulamada, bilirkişiliği meslek haline getirmiş, kalemleri dolaşan, hakimleri ziyaret eden kişiler vardır. Bunlara bilirkişiliğin tevdi halinde, çok dosyalardan dolayı ya rapor süresi gecikmekte veya bürodaki uzman olmayan diğer elemanlara dosya verilmektedir. Bunun için, başkalarına tevdi halinde bir müeyyide veya bilirkişilere verilecek dosyaların sayısında bir sınırlama getirilme düşünülmelidir. Rapor teslim edilmeden, yeni bir dosya verilmeyebilir.

5. Madde 3/6'daki, bilgi, belge, öğrendiği sır kavramları özdeş anlamları ihtiva eder niteliktedir. Öğrenilen sır, bilgidir. Bu bilgi, dosya kapsamından veya haricin öğrenilen her türlü husus olabilir. Belge kavramı geniştir. Yazılı veya yazılı olmayan verileri, elektronik ortamdaki verileri ve bunlara benzeyen bilgi taşıyıcılarını ihtiva etmektedir (HMK m. 199). Bu sebeple, bu maddenin ilk cümlesi şu şekilde olabilir:

“Bilirkişi görevi sebebiyle kendisine tevdi edilen dosyayla ilgili her türlü sırların gizliliğini sağlamakla yükümlüdür”.

6. Özel hukuk tüzel kişilerinin bilirkişiliği (m.2/1-a, m.5/1-j) hususunda, Taslakda iki yer dışında hüküm yoktur. Özel hukuk tüzel kişilerinin bilirkişiliği daha netleştirilmelidir. Uygulamada, kamu hukuku tüzel kişileri de bilirkişilik yapmaktadır²⁴.

6328 Sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu m. 4 hükmü şu şekildedir: “Bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek amacıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğini haiz, özel bütçeli ve merkezi Ankara’da bulunan Kamu Denetçiliği Kurumu kurulmuştur”.

Aynı Kanunun 19. Maddesi ise şu şekildedir:

- 1) “İnceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak Başdenetçi veya denetçiler bilirkişi görevlendirebilir.
- 2) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere, bilirkişi olarak görevlendirilen kamu görevlilerine her inceleme ve araştırma konusu için (1.000), diğer kişilere her inceleme ve araştırma konusu için (2.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere görevlendirmeyi yapanın kararı ile bilirkişi ücreti ödenir. Bu ödemeler, damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.
- 3) İnceleme ve araştırma konusu ile ilgili olarak Başdenetçi, denetçiler veya uzmanlar tanık ya da ilgili kişileri dinleyebilir”.

²⁴ Örneğin: 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu m. 1 şu şekildedir: “Adalet işlerinde bilirkişilik görevi yapmak, (Ek ibare: 19/2/2003-4810/1 md.) adli tıp uzmanlığı ve yan dal uzmanlığı programları ile görev alanına giren konularda diğer adli bilimler alanlarında sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek ve bunlara ilişkin eğitim programları uygulamak üzere Adalet Bakanlığına bağlı Adli Tıp Kurumu kurulmuştur.

Adalet Bakanlığınca Kuruma bağlı olarak Adli Tıp Kurumu grup başkanlıkları veya şube müdürlükleri kurulabilir. Adli Tıp Kurumu grup başkanlıkları bünyesinde bir veya daha çok adli tıp ihtisas dairesi bulunur”.

Özel hukuk tüzel kişilerinin bilirkişiliğı ticari şirketleri beraberinde getirir, tarafsızlık ihlalleri yaşanabilir.

Tüzel kişiler, bilirkişi olmamalıdır. Çünkü tarafsızlık gibi ilkeler ihlal edilebilir. Mevcut düzenlemeler ile kamu hukuku tüzel kişileri bilirkişilik yapmaktadırlar. Taslak ile özel hukuk kişileri de bilirkişilik yapabilecektir. Böylece, bilirkişilik ticari şirketleri ortaya çıkacaktır. Bunun sonucunda, bilirkişi şirketleri oluşacaktır. Bu şirketler arasında rekabet olabilecek; tarafsızlık ve bağımsızlık gibi hukukun önemli ilkeleri tehlikeye girebilecektir.

7. Madde 3/8, uzmanlık, özel bilgi, teknik bilgi kavramları birlikte yer almıştır. Özel veya teknik bilgi, uzmanlık olduğu için, madde şu şekilde olabilir: *“Çözümü, uzmanlığı gerektiren husus net olarak belirtilmeden bilirkişi görevlendirilemez”*.

8. Madde 3/9, aynı konuda bir kez rapor alınması esasını düzenlemiştir. Bu rapor kendi içinde çelişkili ise, ek rapor alınabilir veya yeniden ikinci kez bilirkişiye başvurulabilir. Bu iki raporlar arasında çelişki varsa, üçüncü kez bilirkişiye gidilemeyecek mi? Yargıtay’a göre, beşinci kez bilirkişiye başvuru mümkündür. Bu madde ile uygulamayı ortak bir yerde buluşturmak gerekmektedir. Bu sebeple, madde şu şekilde kaleme alınabilir: *“Kural olarak aynı konuda bir kez bilirkişiye başvurulabilir. Ancak, gerekmesi halinde gerekçesi belirtilerek en fazla üç kez bilirkişiye gidilebilir”*.

9. Madde 3/10 hükmü şu şekilde olabilir: *“UYAP veya buna dahil bilişim sistemleri ya da yazılımlar vasıtasıyla ulaşılabilen bilgiler veya çözülebilen konularda bilirkişiye başvuru yapılamaz. Sözü edilen yazılımlar, UYAP sistemine dâhil edilmiş olmalıdır”*.

UYAP kısaltması artık hukukçular, bilirkişiler ve diğer mahkeme görevlileri arasında bilinen bir kısaltma olduğu için, tam olarak yazılmasına gerek yoktur.

Taslaklarda, entegre gibi kelimeler yerine, kendi kelimelerimizi, Anayasa dilini tercih etmek, kanun metinlerinin anlaşılması adına daha yararlı gözükmektedir. Bu dil hususu, Taslağın tümünde gözetilmelidir.

10. Madde 4/2-f’de yer alan, ceza hukuku ve idare hukuku alanlarında ifadesi yerine, kamu hukuku demek isabetli olacaktır. Ceza hukuku ve idare hukuku, bir kamu hukuku alanıdır. Maddede, özel hukuk kavramı yanında, kamu hukuku ibaresi bir bütünlük teşkil edebilir. Fakat özellikle ceza veya idare hukukçusu isteniyor ise, bunlar maddede aynen kalabilir.

11. Madde 5/c, m.7/1-e, m. 14/1-c, m. 15/4’de yer alan “etik” kavramı yerine, “ahlak” kavramına yer verilmesi daha etkili olabilir. Çünkü, ahlak kavramı daha kapsamlıdır ve insanlar üzerinde kelime olarak daha tesirli görünmektedir.

Bilirkişiler kanun, yönetmelik ve ahlaki kurallar içinde çalışmalıdır. Bilirkişi tarafsız, dürüst olmalıdır. Raporlar, hiçbir etki altında kalınmadan hazırlanmalıdır. Bilirkişi, iş ahlakına haiz olmalı, sabırlı, dikkatli, özenli, güvenilir ve diğer insani vasıflara haiz olmalıdır.

12. Raporların nasıl olması gerektiğine dair bir madde olmalıdır. Raporlar, hakimi yönlendirmeye yönelik olmamalıdır. Örneğin: Raporlar, net, çelişkiden uzak, sonuç ve metin birbiriyle uyumlu, kesin tespitleri içermelidir.

Madde 3/3 şu şekildedir: “*Bilirkişi, raporunda çözümü, uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hukukî nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz; uyuşmazlığın esasını çözecek nitelikte hukukî sonuçlar çıkaramaz*”.

Madde 3/9: “*Aynı konuda bir kez rapor alınması esastır*”.

Madde 14/1-b ve c şu şekildedir: “*b) Kanunî bir sebep olmaksızın bilirkişilik yapmaktan kaçınması veya raporunu belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak vermemesi. c) Bilirkişilik görevi ile bu görevin gerektirdiği etik ilkelerle bağdaşmayan, güven sarsıcı tutum ve davranışlarda bulunması*”.

Madde 5/1 ç uyarınca, raporlarla ilgili olarak bu görev, bilirkişilik üst kuruluna bırakılmıştır. Madde şu şekildedir: “*Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre bilirkişilerin uyacağı rehber ilkeleri ve hazırlayacağı raporların standardını belirlemek*”.

Bilirkişi raporu ile ilgili hususlar farklı maddelere serpiştirilmiştir. Bu raporlar önemlidir. Uygulamada, kararların bilirkişi raporları çerçevesinde olduğu görülmektedir. Rapora; aynen alınma yerine, gerekçe gösterilerek ilgili kısımlar tırnak içine alınarak kararda yer verilmesi mümkündür. Raporun nasıl olması gerektiği verilen ara kararda belirtilmelidir. Bunun için raporun muhtevası, ayrı bir madde ile tanzim edilmelidir.

Raporda ilgili süre, aydınlatılması gereken hususlar, gerekçeli olması ve diğer yönler net bir şekilde mevzuatta ve bilirkişi görevlendirme kararında belirtilir ise; usul ekonomisi, adil yargılanma hakkı ve diğer ilkeler tecelli edecektir.

13. Aynı bilirkişiler seçilmemelidir. Uygulamada, bazı mahkemelerin aynı bilirkişileri değişik nedenlerle tercih ettiği gözlemlenmektedir. Bilirkişi listesinde olmasına rağmen, hiç görev almayanlar bulunmaktadır. Bilirkişi ve hakim görüşmesi, duruşmada sözlü izah dışında, istisnai bir durum olmalıdır.

14. Kurula seçilecek avukatın bilirkişilik konusunda uzmanlığı gibi bir ölçüt yoktur (m.6/2-c). Madde şu şekilde olabilir: *“Bölge kurulunun bulunduğu il barosu yönetim kurulunca o il barosuna kayıtlı bilirkişilik konusunda uzman avukatlar arasından seçilecek bir kişi”*.

15. Madde 3/2 uyarınca: *“Bilirkişi taraflarla görüşemez; taraflardan ihtiyaç duyduğu bilgiyi hâkim veya Cumhuriyet savcısı vasıtasıyla temin edebilir; zorunluluk bulunması halinde hâkim veya Cumhuriyet savcısının uygun görmesi şartıyla ve iki tarafın da hazır olduğu bir ortamda taraflarla görüşebilir”* hükmü mevcuttur. Bu şekildeki bir hükmün, usul ekonomisine aykırı sonuçlar ortaya çıkarmaması, tarafsızlığın sağlanması ve adil yargılanma hakkı gibi ilkelerin tecellisi için üzerinde tekrar düşünmek gerekir. Çünkü bilirkişilere başvuru sayısı fazla, hakimlerin yükü ağırdır. En azından bu görüşmenin zamanı ve diğer hususlar tutanakla kayıt altına alınmalıdır. Aynı mahkeme hakimlerinin ve dosyaya bakan savcılarının gözetiminde olması gerekir.

SONUÇ

Bilirkişilik konusunda ayrı bir kanuna ihtiyaç vardır. Yıllardır bu düşünülmesine rağmen bir türlü gerçekleştirilememiştir.

Binlerce insan bu mesleği yapmaktadır. Emekli olmuş veya çalışmakta olmasına rağmen, hukukçu olan ve olmayanların bu meslekle iştigal ettikleri bir gerçektir.

Meslekle ilgili yıllardır şikâyetler vardır. Bu şikâyetler her geçen gün artmakta, insanlar, hukukçular bunları eserlerle veya sözlü olarak dile getirmektedir. Yüksek Mahkeme kararlarında da, bilirkişilikle ilgili yanlışlıkların dile getirilmesi bu şikâyetlerin bir başka örneğidir denilebilir.

Bilirkişilik ile ilgili düzenlemeler kanun, yönetmelik ve tebliğ gibi mevzuatta değişik yerlere dağılmıştır. Bunlar arasında bağı kuracak ve bilirkişilik ile ilgili şikâyetleri nihayete erdirebilecek bir kanun gereklidir.

Bu kanun hazırlanırken, uygulamanın içindeki bilirkişilerin, mahkeme kaleminde çalışanların, yargı görevlilerinin görüşlerinin alınması, Yargıtay ve diğer Yüksek Mahkeme kararlarının taranıp aksayan yönlerin tespiti gerekir.

Yabancı hukuktaki düzenlemelere de bakmak yararlı olacaktır. Evrensel niteliklere haiz bir bilirkişi kanunu hazırlanmalı ve diğer ülkelere örnek olmalıdır.